

УДК 339.9(477)

В.В. МАКЕДОН,
кандидат економічних наук, доцент
Дніпропетровського університету
імені Альфреда Нобеля

ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ТА РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено сутність транснаціональних корпорацій, їх характерні риси та позитивні і негативні наслідки транснаціоналізації національної економіки України.

Ключові слова: *транснаціональні корпорації, транснаціоналізація господарства, глобалізація виробництва, національна економіка, галузі національної економіки.*

Міжнародні корпорації останньої чверті ХХ ст. – початку ХХІ ст. є найважливішим елементом розвитку світової економіки і міжнародних економічних відносин. Їх бурхливий розвиток відображає загострення міжнародної конкуренції, поглиблення міжнародного поділу праці. Міжнародні корпорації, з одного боку, є продуктом міжнародних економічних відносин, які швидко розвиваються, а з іншого боку, самі становлять могутній механізм впливу на них. Активно впливаючи на міжнародні економічні відносини, міжнародні (транснаціональні) корпорації (ТНК) формують нові відносини, видозмінюють сформовані їх форми. В умовах формування ринкової інфраструктури світової економіки, під впливом глобалізації та інтеграції світового господарства транснаціональні корпорації завойовують усе нові ринки і прагнуть подальшого розширення економічної влади.

На сучасному етапі розвитку економіки України ТНК відіграють важливу роль у формуванні стратегії розвитку національної економічної системи. Для сучасної України транснаціоналізація підприємств може виступити економічним механізмом, який визначить нові пріоритети суспільного відтворення, цілі зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі країни в міжнародному поділі праці.

Проблемам дослідження феномена ТНК, економічного механізму їх функціонування, пріоритетів та проблем розвитку в умовах глобалізації та впливу на національні економічні системи присвячено ряд праць зарубіжних і вітчизняних науковців, таких як: М. Аокі, Р. Верной, Ч. Гіл, Р. Гріфін, Дж. Даннінг, Р. Коуз, Т. Орехова, М. Пастей, О. Плотніков, О. Рогач, В. Рокоча, Л. Руденко, С. Якубовський.

Водночас, незважаючи на такий науковий здобуток, поведінка ТНК постійно змінюється, їх вплив на нові економічні системи неоднозначний, що потребує постійного наукового моніторингу.

Метою статті є аналіз походження ТНК, визначення провідних концепцій розвитку ТНК, дослідження сучасного етапу транснаціоналізації світової економіки та визначення перспектив розвитку транснаціональних процесів в Україні.

Теоретичне осмислення розвитку транснаціональних корпорацій почалось ще в 30-х роках ХХ століття з досліджень Д. Вільямса, який показав наявність протиріч між неокласичною теорією міжнародної торгівлі і розвитком міжнародного виробництва та М. Бая, який досліджував ефективність вертикально інтегрованих компаній. Однак справжній науковий розвиток проблемати-

ка транснаціоналізації господарства отримала в 60–80-х роках ХХ ст. [7]. Саме в цей час формуються основні теоретичні концепції діяльності ТНК, обґрунтовуються причини виникнення та поширення ТНК. Дослідження вчених із різних наукових шкіл дозволили сформуванню основних чинників появи транснаціональних корпорацій:

- отримання дешевих або якісних факторів виробництва;
- вихід на нові ринки збуту;
- зниження рівня конкуренції;
- зниження витрат виробництва;
- підвищення конкурентоспроможності.

На основі перелічених чинників були сформовані теоретичні концепції діяльності ТНК, які умовно можна поділити на декілька груп (табл. 1).

Таблиця 1

Теоретичні концепції діяльності ТНК

Чинник	Концепція	Суть концепції	Прихильники концепції
Отримання дешевих або якісних факторів виробництва	Теорія привласнення	Компанія, яка має конкурентні технологічні переваги, здійснює іноземне інвестування для того, щоб, насамперед, підвищити ефективність використання новітніх технологій та створювати нові кращі продукти	В. Рокоча [7]
Вихід на нові ринки збуту	Теорія організаційних форм ТНК	Основним показником ефективності діяльності ТНК є форма її організації. Національні особливості в організаційних структурах ТНК неухильно втрачають свою вартість, і ТНК поза залежністю від розташування їх головних офісів поступово перетворюються на наднаціональні об'єднання, які переслідують одну мету – максимізацію прибутку шляхом встановлення економічного господарювання у світовому масштабі	М. Аокі, І. Самсон [9]
Зниження рівня конкуренції	Теорія ринкової влади	Для ТНК основною метою виступає отримання ринкової влади. На ранніх стадіях зростання фірма розширює свою частку на національному рівні, потім – на міжнародному, шляхом злиття і поглинання, збільшуючи концентрацію виробництва і капіталу	С. Хаймер [1]
Зниження витрат виробництва	Теорія інтернаціоналізації	Мета створення ТНК – зменшення транзакційних витрат та економія на масштабі сфери діяльності	Р. Коуз, О. Вільямсон, Е. Пенроуз [3]
	«Податкова» теорія	Метою прямого іноземного інвестування є прагнення ТНК зменшити обсяг податкових відрахувань двома способами: створення філії в країні з низькими податками; використання трансфертного ціноутворення, яке дає можливість зареєструвати прибутки в країнах з низькою ставкою оподаткування, незалежно від країни, в якій було отримано прибуток	О. Хорошун [6]

Продовження табл. 1

Чинник	Концепція	Суть концепції	Прихильники концепції
Підвищення конкуренто-спроможності	Концепція міжнародної конкуренто-спроможності	Основа цієї концепції – модель життєвого циклу продукту. Зростання ТНК відбувається за стадіями розвитку відповідної галузі промисловості, а динаміка розвитку кожної стадії і її тривалість визначаються життєвим циклом продукту	Р. Верной, Р. Стобаух [11]
	Еклектична теорія міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності	Еклектична концепція увібрала в себе основні положення всіх вищерозглянутих підходів і заснована на основних наукових напрямках економічних досліджень: менеджменті, маркетингу, фінансах, теорії організацій, міжнародних відносинах, праві, економічній історії, регіональних дослідженнях	Дж. Даннінг [10]

Перелічені теоретичні концепції свідчать, що вихід економічних стратегічних інтересів фірм за межі національних кордонів забезпечують все більше можливостей для свободи пересування факторів виробництва, товарів, капіталу. Досліджуючи процеси інтернаціоналізації виробництва в різних галузях, вчені дотепер шукають силу, яка забезпечує подальший рух цього процесу.

Найсучаснішим дослідженням та теорією інтернаціоналізації є еклектична теорія Дж. Даннінга [10]. Відповідно до неї фірма займається міжнародним виробництвом при виконанні таких умов:

1. Фірма має певні переваги, яких не мають конкуренти з інших країн, наприклад, у сфері НДДКР, менеджменту, інновацій тощо;
2. Власні переваги можуть бути ефективно використаними тільки самою фірмою, а не шляхом їх продажу чи лізингу іншим компаніям.
3. Фактори місця розташування: «доступні всім фірмам незалежно від їх розміру та країни походження, але які є в окремих регіонах. Вони включають різницю в витратах виробництва; структурі і розмірі ринку; впливу національної влади».

Ці умови властиві загальному міжнародному виробництву. Виходячи з цих умов, фірма визначає для себе тип міжнародного виробництва.

Згідно з Дж. Даннінгом, існує п'ять основних типів міжнародного виробництва:

- виробництво, орієнтоване на використання ресурсів;
- виробництво, орієнтоване на широкий ринок;
- виробництво раціонально спеціалізоване;
- виробництво, орієнтоване на кінцевого споживача;
- змішане виробництво [10].

Таким чином, залежно від першочергових умов, які має фірма, вона обирає тип міжнародного виробництва. Ця теза важлива для української економіки, оскільки дозволяє позитивно налаштувати вітчизняні підприємства на розширення господарської діяльності в міжнародному просторі. Український бізнес все більше зацікавлений у міжнародному виробництві у двосторонньому напрямі – залученні інвестицій всередину країни та власній експансії за межами країни. Це свідчить про поширення ідей транснаціоналізації в Україні.

ТНК на сучасному етапі контролюють більше половини світової торгівлі і фінансів, найбільш прибуткові галузі і виробництва в різних країнах. На

сьогоднішній день ТНК є основою народногосподарського комплексу країн з розвинутою ринковою економікою. Вагома роль у перетворенні світової економіки у міжнародне виробництво належить транснаціональним фінансово-промисловим групам (ТФПГ) як одній з найбільш розповсюджених форм існування ТНК, які забезпечили розвиток НТП у всіх його напрямках: технічного рівня і якості продукції; ефективності виробництва; удосконалення форм менеджменту, управління підприємствами. Сучасні ТНК у доповнення до існуючого міжнародного обміну товарами і послугами створили міжнародне виробництво, відповідну йому сферу послуг, сприяючи перетворенню в основному локальних (міжкраїнових, регіональних) міжнародних економічних відносин в глобальні.

Важливим якісним критерієм ТНК є поведінка компанії, її стратегія менеджменту, одночасна орієнтація на внутрішнє і зовнішнє середовище, відносини зі своїми клієнтами і конкурентами. Окрім того, значну роль в становленні національних ТНК відіграє держава. Вона заохочує їх діяльність у міжнародному масштабі і забезпечує ринки збуту шляхом укладання політичних, економічних і торговельних союзів і міжнародних договорів.

UNCTAD (Конференція ООН з торгівлі та розвитку) виділяє ряд ознак, за якими у сучасних умовах варто розпізнавати ТНК. До таких умов належить [2]:

- річний оборот повинен складати більше ніж 1 млрд дол. США;
- філії та/або дочірні компанії повинні знаходитись не менше ніж у 6 країнах світу;
- частка закордонних активів повинна становити 25–30% у загальній вартості активів компанії;
- 1/5 – 1/3 загального обсягу обороту компанії повинна походити із зовнішніх ринків по відношенню до країни базування.

Компанії досить відповідати хоча б одному з цих критеріїв, щоб вважатись транснаціональною. Водночас сучасні найбільші транснаціональні компанії відповідають усім переліченим умовам. Глобальні ТНК, що виникли на початку 80-х років минулого століття, характеризуються такими ознаками:

- планетарне бачення ринків і здійснення конкурентних дій у світовому масштабі;
- поділ світових ринків з небагатьма іншими ТНК;
- координація дій своїх філіалів на основі нових інформаційних технологій, гнучка організація кожного окремого виробничого вузла, уніфікація бухгалтерського обліку і аудиту;
- об'єднання філіалів, підприємств і спільних підприємств в єдину міжнародну мережу управління, яка, у свою чергу, є інтегрованою з іншими мережами ТНК;
- здійснення економічного і політичного впливу на держави, в яких діють ТНК.

Ядро світогосподарської системи складають майже 500 ТНК, що мають практично необмежену економічну владу. Усього у світі діють приблизно 60 тис. фінансово-промислових груп і ТНК, що мають до 250 тис. філіалів за межами країн базування, контролюючи до 50% світового промислового виробництва, 65 зовнішньої торгівлі, 80% патентів і ліцензій на нову техніку, технології і ноу-хау. При цьому більша частина платежів, пов'язаних з трансфертом нових технологій, здійснюється всередині ТНК: в США їх частка складає 80%, в Великобританії – 90 [13].

На фоні вищезазначених процесів відбувається зростання обсягів міжнародного виробництва. Обсяги продажів, доданої вартості і експорту 78 000 ТНК і їх 780 000 закордонних філіалів збільшились, відповідно, на 18, 16 і 12%. На них припадало 10% світового ВВП і 1/3 світового експорту. На першому міс-

ці у світі за кількістю діючих в країні зарубіжних філіалів знаходиться Китай, а темпи зростання ряду ТНК з країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою за останні 15 років перевищили показники ТНК з розвинутих країн.

Серед транснаціональних компаній домінують ТНК розвинутих країн, разом з тим, у світі спостерігається збільшення кількості нефінансових ТНК з країн, що розвиваються, у переліку 100 найбільших ТНК: з 5 у 2004 р. до 9 у 2011 р. Відбувається це через швидку інтернаціоналізацію операцій країн з ринком, що формується. У 2011 р. обсяги зарубіжних продажів і кількість працівників за кордоном 100 найбільших ТНК країн, що розвиваються, зросли, відповідно, на 48 і 73%. У переліку 100 найбільших ТНК країн, що розвиваються, переважає Азія (78 ТНК), наступні позиції займають Африка і Латинська Америка (по 11 компаній) [9, 13].

ТНК зазначеної регіональної приналежності у своїй діяльності охоплюють більш широкий перелік галузей, ніж найбільші ТНК з розвинутих країн. Проведений вище аналіз теоретичних положень діяльності ТНК та розгляд основних практичних результатів їх діяльності у світі дозволяє виділити такі переваги перетворення фірм у ТНК:

- використання усіх можливих ресурсів інших країн для досягнення мети діяльності;

- уникнення митних бар'єрів і проникнення на важкодоступні ринки;
- зникнення внутрішньої обмеженості ринку країни базування;
- зростання розміру підприємства та максимізація прибутку;
- отримання дешевих і якісних ресурсів;
- вибір оптимального рівня оподаткування тощо.

Транснаціональні компанії отримують переваги внаслідок різниці в економічному становищі країн розміщення свого капіталу. Саме маючи розгалужену структуру філій та дочірніх компаній ТНК реалізують свої можливості на світовому ринку. Одночасно транснаціональні компанії підкріплюють позиції своєї держави на території інших країн, створюючи там анклави власності. Така система власності за кордоном забезпечує реальний міжнародний вплив держави. Транснаціональні компанії та їх діяльність зростають не тільки кількісно, але й якісно впливають на світову економічну систему в контексті процесу глобалізації. Транснаціональний капітал доволі часто може діяти всупереч національній безпеці країн, руйнувати державність країн, впливаючи негативно на політичну і економічну ситуацію в них. Створюючи конкуренцію національним державам, ТНК можуть здійснювати негативний вплив на розвиток національного бізнесу, що викликає протидію зі сторони національних економік. Виступаючи як володарі могутніх ресурсів (прямі інвестиції ТНК в приймаючі країни складають майже 200 млрд. дол.), ТНК застосовують різні способи тиску на державні уряди з метою зменшення імовірності інвестиційного ризику [5].

Вітчизняна національна економічна система, розвиваючи транснаціональну діяльність, має на меті вирішення двох основних завдань: залучення необхідного для розвитку капіталу та проведення власної політики експансії на зарубіжних ринках. Саме з цієї точки зору розглянемо динаміку поширення ідей транснаціоналізації в українському бізнесі.

В Україні станом на 1 жовтня 2011 р. було зареєстровано 2307 іноземних підприємств, що порівняно зі станом на 2010 р. (2323) показує зниження іноземної активності на українському ринку (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка участі іноземного капіталу в українській економіці
за період 2008–2011 рр. [12]**

	2008 р.	2009 р.	2010 р.	01.10.2011 р.
Іноземне підприємство	2315	2347	2323	2307

Більша частина цих підприємств зосереджена в сферах торгівлі та ремонту, в переробній промисловості, в операціях з нерухомістю, будівництві (рис. 1).

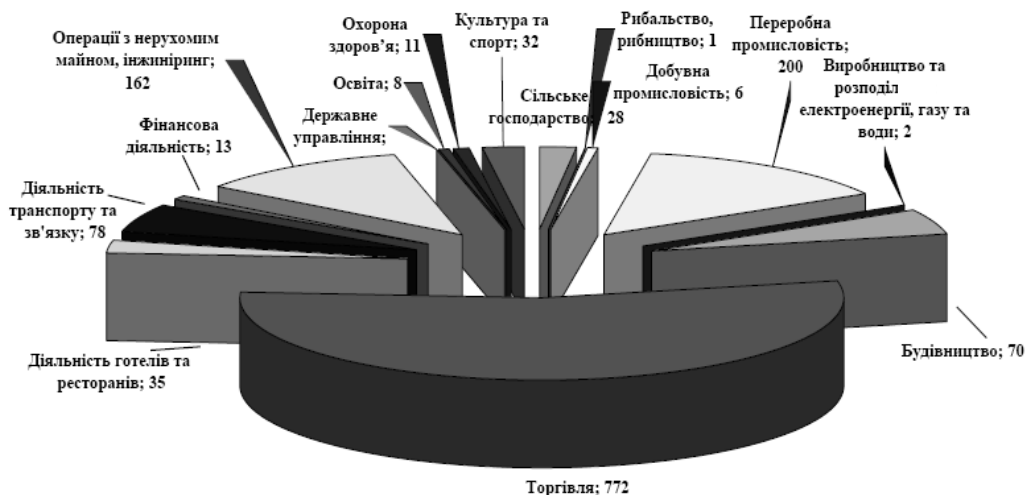

Рис. 1. Розподіл іноземних підприємств в Україні за галузями економіки (побудовано за даними Державної служби статистики України [12])

Як бачимо, іноземні компанії не прагнуть вкладати кошти у високотехнологічні галузі, а більшість інвестицій спрямовують на торгівлю – галузь, яка дозволяє швидко отримувати високі прибутки. Переробна промисловість також виступає пріоритетною галуззю для іноземних інвесторів, що є позитивним для економіки України. Адже саме переробна промисловість дозволяє виробляти кінцевий продукт і оновлювати технологію переробки. Наступними за пріоритетністю є галузі нерухомості та будівництва. Ці дві галузі традиційно приваблює для іноземних інвесторів в економіках, що розвиваються. Іноземні інвестиції у будівництво дозволили Україні зайняти вигідну позицію на світовому ринку в цій галузі. Україна активно експортує послуги будівництва на світовий ринок.

Однак негативними залишаються показники в основних галузях економіки України: добувна промисловість, сільське господарство, енергетична галузь. Недоінвестування цих галузей призводить до їх відставання від міжнародного рівня, старіння обладнання, його руйнації.

Що ж стосується іншого напрямку розвитку українських ТНК, то тут взагалі рано казати про який-небудь прогрес. На сьогоднішній день найвищою формою господарської діяльності, що існує всередині країни, є фінансово-промислові групи, які мають на меті подальше розширення своєї діяльності і перетворення у транснаціональні корпорації. Серед таких груп можна відзначити фінансово-промислову групу «Приват», фінансово-промислову групу «Інтерпайп». Водночас навіть такі потужні виробничо-фінансові комплекси не в змозі виступати на міжнародній арені на рівні інших ТНК світу. Серед об'єктивних проблем, які існують в Україні щодо розширення діяльності ТНК, можна назвати такі [4]:

- нестабільність політико-правового середовища країни;
- нерозвинутість ринкової інфраструктури;
- нестабільність курсу національної валюти;
- нерозвинутість внутрішнього інвестиційного ринку;

- обмежена зовнішня орієнтація бізнесу;
- інформаційна відсталість країни;
- невеликі (у світовому масштабі) розміри бізнес-груп;
- наздоганяючий характер науково-технологічної діяльності, інноваційної складової господарювання;
- криза високотехнологічних галузей економіки тощо.

З огляду на вищевикладене важливим виступає з'ясування наслідків розширення діяльності ТНК на українському ринку та виділення основних напрямів розвитку власних ТНК. На особливу увагу заслуговують питання економічної безпеки, під якою розуміють стан національної економіки, що забезпечує задоволення життєво важливих потреб країни в матеріальних благах незалежно від виникнення у світовій економічній системі або всередині країни форсмажорних обставин соціально-політичного, економічного або екологічного характеру [8].

Напрями та перспективи сталого розвитку національної економічної системи України та транснаціоналізація її господарства повинні визначатись перспективними і економічно безпечними для держави завданнями:

- розвитком процесів енергетичної інтеграції на пострадянському просторі;
- перспективами інтеграції України до світового ринку металургійної продукції;
- перспективами інтеграції України до світового ринку послуг;
- напрямками розбудови транскордонного співробітництва за участю України.

Реалізація цих напрямів з урахуванням впливу транснаціоналізації вимагає державної підтримки щодо технічного переозброєння виробництва і залучення іноземних інвестицій. Ефективна реалізація зазначених напрямів повинна забезпечуватись виконанням ряду умов:

- залучення іноземних інвестицій в проекти структурної трансформації промисловості;
- збільшення обсягів інвестиційних ресурсів в проекти технічного переозброєння виробництва;
- ефективне використання інвестиційних ресурсів;
- розвиток галузей матеріального виробництва, що визначають міжнародну конкурентоспроможність національної економіки;
- створення умов для найбільш повного використання експортних можливостей України.

Дослідження зарубіжних та вітчизняних літературних джерел з питання транснаціоналізації господарства показало, що існують як позитивні, так і негативні наслідки цього процесу. Для кожної окремої країни такі наслідки будуть специфічними, водночас при розбудові національної економічної системи України необхідно враховувати узагальнені чинники (табл. 3).

Таблиця 3

Роль транснаціоналізації в розвитку сучасної національної економічної системи України

Позитивні риси	Негативні риси
Міжнародна спеціалізація на базі взаємопроникнення капіталу	Посилення конкуренції на внутрішньому ринку, занепад вітчизняного виробника
Формування міжнародних галузевих та господарських територіальних одиниць (кластерів)	Поступова руйнація національного економічного державного суверенітету – поява наднаціональних економічних утворень – ТНК
Вирівнювання національних відтворювальних виробничих структур	Різде зростання транскордонного злиття і поглинання вітчизняних компаній

Продовження табл. 3

Позитивні риси	Негативні риси
Свобода пересування факторів виробництва, товарів	Розташування на території держави трудомістких, енергомістких та матеріаломістких, екологічно небезпечних виробництв
Доступ до більш якісних і дешевих ресурсів	Відтік капіталу, перерахування прибутку в промислово розвинуті країни
Розвиток науково-технічної сфери	Уникнення оподаткування прибутку
Розширення інноваційної діяльності	Розподіл фінансових ресурсів країни між великими ТНК з обмеженим фінансуванням середнього бізнесу
Якісний розвиток виробництва країни	Занепад галузей економіки, які не є привабливими для ТНК
Посилення ролі держави (країни-базування ТНК) в міжнародному просторі	Вплив ТНК на економічну владу країни

Табл. 3 засвідчує, що для ефективного розвитку ТНК в Україні та для збереження національних інтересів держави необхідно проводити досить обмежену політику міжнародного розширення виробництва та відкриття кордонів держави. Звідси випливає необхідність розглянути роль держави у взаємовідносинах з ТНК.

Побудова взаємовідносин приймаючої держави, особливо це актуально для України, з ТНК повинна ґрунтуватись на декількох важливих моментах:

- діяльність ТНК владою приймаючої країни необхідно обов'язково розцінювати з позиції наслідків як позитивних, так і негативних;
- розробляючи регулятивні документи відносно ТНК необхідно виходити насамперед з національних інтересів країни і враховуючи можливі наслідки щодо національної безпеки країни;
- участь ТНК в розробці спільної взаємовигідної економічної політики є більш ефективним засобом налагодження відносин країни з ТНК, ніж протекціоністська політика;
- можливості ТНК щодо залучення іноземного капіталу дозволяють зменшити безробіття у приймаючій країні, позитивно впливати на переміщення великих виробничих ресурсів;
- необхідно виважено підходити до напрямів інвестиційної активності ТНК в приймаючій країні, заохочуючи приплив іноземних інвестицій в пріоритетні для національної економіки галузі, і обмежуючи – в стратегічно важливі для економічної безпеки країни галузі;
- всі відносини з іноземними інвесторами, ТНК мають бути чітко прописані в міжнародних угодах та нормативно-правових актах приймаючої країни: ТНК, перш за все, виходить з власної вигоди, а вже потім пристосовується до вимог держави;
- намагатись нівелювати використання ТНК як форми переказу капіталів трансфертних цін.

Таким чином, можна зробити висновок, що основою забезпечення економічної безпеки країни в процесі транснаціоналізації господарства є постійна цілеспрямована діяльність держави зі створення конкурентних переваг провідних галузей національної економіки на зовнішніх і внутрішніх ринках.

Список використаної літератури

1. Гіл Чарлз. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку; пер. з англ. / Чарлз Гіл. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с.

2. Гриффин Р. Международный бизнес. 4-е изд.; пер. с англ. под ред. А.Г. Медведева / Р. Гриффин, М. Пастей. – СПб.: Питер, 2006. – 1088 с.
3. Коуз Р. Фирма. Рынок. Право / Р. Коуз. – М.: Дело Лтд, 1993. – 192 с.
4. Орехова Т. Протиріччя та взаємодія між країнами і транснаціональними корпораціями в умовах невизначеності глобального економічного середовища / Т. Орехова // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – № 5. – С. 59–65.
5. Рогач О.І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві: монографія / О.І. Рогач. – К.: ВЦ «Київський університет». – 2006. – 150 с.
6. Руденко Л.В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій: монографія / Л.В. Руденко. – К.: Кондор, 2004. – 480 с.
7. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001. – 304 с.
8. Якубовский С.О. Транснациональные корпорации: особенности инвестиционной деятельности / С.О. Якубовский, Ю.Г. Козак, О.В. Савчук. – К.: ЦНЛ, 2006. – 488 с.
9. Aoki M. Corporations in Evolving Diversity: Cognition, Governance and Institutions / M. Aoki. – Oxford University Press, 2010. – 256 p.
10. Dunning J.N. The Eclectic Paradigm of International Production: A Restatement and Possible Extension / J.N. Dunning // Journal of International Business Studies. – 1988. – Vol. 19. – N 1. – P. 23–41.
11. Vernoy R. International Investment and International Trade in the Product Cycle / R. Vernoy // Quarterly Journal of Economics. – 1966. – No. 80. – Pp. 190–207.
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/mp.htm
13. UNCTAD –World Investment Report 2011. [Electronic Resource]. – Mode of access: URL: <http://www.unctad.org/Templates/webflyer.asp?docid=15189&intItemID=2068&lang=1&mode=highlights>

В статье исследована сущность транснациональных корпораций, их характерные черты, позитивные и негативные последствия транснационализации национальной экономики Украины.

Ключевые слова: *транснациональные корпорации, транснационализация хозяйства, глобализация производства, национальная экономика, отрасли национальной экономики.*

Article investigates the essence of multinational corporations, their personal touches and positive and negative consequences of transnationalization of national economy of Ukraine.

Key words: *multinational corporations, transnationalization economies, globalization of production, national economy, industries of national economy.*

Надійшло до редакції 5.04.2012.